

Szczecin, 02.12.2019

ZAPROSZENIE

Drodzy Uczniowie i Nauczyciele Szkół Podstawowych,

zespół organizacyjny XVI Wojewódzkiego Konkursu Filozoficznego serdecznie zaprasza do uczestnictwa w szesnastej edycji konkursu.

XVI Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie oraz Stowarzyszenie „Generator Myśli Humanistycznej” jako organizatorzy pragną popularyzować filozofię wśród uczniów klas VII i VIII Szkół Podstawowych województwa zachodniopomorskiego.

Odkrywanie i rozwój zasobów intelektualnych uczniów jest celem nadrzędnym konkursu. Chcemy również wspierać nauczycieli w realizacji edukacji filozoficznej, dlatego też będziemy zachęcać Państwa do uczestniczenia w imprezach przygotowanych przez organizatorów konkursu. Zapraszamy do uczestnictwa między innymi w spotkaniach z filozofią organizowanych w księgarni Fika w Szczecinie oraz w warsztatach filozoficznych, które odbędą się 27 marca 2019. Więcej informacji na temat wydarzeń znajdziecie na stronie www.generhum.pl.

Wszystkich zainteresowanych udziałem w XVI Wojewódzkim Konkursie Filozoficznym zachęcamy do rozwiązania testu ETAPU SZKOLNEGO, a następnie przesłania go wraz z wypełnionym formularzem zgłoszeniowym w terminie do **29 lutego 2020 r.** (decyduje data stempla pocztowego) na adres:

XVI Liceum Ogólnokształcące
ul. Dunikowskiego 1
70-123 Szczecin

Warsztaty filozoficzne odbędą się **27 marca 2020 r.** w Szczecinie. Półfinał Konkursu, Finał Konkursu oraz uroczyste wręczenie nagród rzeczowych będą miały miejsce **24 kwietnia 2020 r.** w XVI Liceum Ogólnokształcącym w Szczecinie.

Serdecznie zapraszamy do udziału w Konkursie.

Pytania proszę kierować do:

Milena Jakubiak, adres mailowy: milena.m.jakubiak@gmail.com

REGULAMIN XVI KONKURSU FILOZOFICZNEGO

Organizatorzy:

- XVI Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie
- Stowarzyszenie „Generator Myśli Humanistycznej”

Zespół organizacyjny:

- mgr Maciej Grenda – dyrektor XVI Liceum Ogólnokształcącego w Szczecinie
- dr Milena Jakubiak
- mgr Małgorzata Kacprzykowska – nauczycielka w XVI Liceum Ogólnokształcącym w Szczecinie
- mgr Paweł Kołodziński – nauczyciel filozofii i etyki w II Liceum Ogólnokształcącym w Szczecinie
- mgr Hubert Mozdzeń - nauczyciel filozofii i etyki

Cele konkursu:

1. Wspieranie nauczycieli szkół podstawowych w rozwijaniu filozoficznej ścieżki edukacyjnej.
2. Propagowanie filozofii wśród uczniów województwa zachodniopomorskiego.
3. Rozwijanie zainteresowania edukacją filozoficzną i etyczną.

Uczestnicy:

Uczestnikami konkursu są uczniowie szkół podstawowych (klasa VII i VIII) województwa zachodniopomorskiego. Chętni mogą zgłaszać się indywidualnie lub za pośrednictwem opiekuna.

Etapy XVI Konkursu Filozoficznego

1. Etap szkolny (listopad 2019 r. – 29 lutego 2020 r.)

Uczestnicy rozwiązują test sprawdzający ogólną wiedzę z filozofii i etyki – samodzielnie lub pod kierunkiem nauczyciela. Rozwiązania wraz z wypełnionym formularzem zgłoszeniowym należy przesyłać na adres:

XVI Liceum Ogólnokształcące
ul. Dunikowskiego 1
70-123 Szczecin
z dopiskiem: XVI Konkurs Filozoficzny.

Termin nadsyłania prac upływa 29 lutego 2020 r. (decyduje data stempla pocztowego).

2. Półfinał Konkursu (24 kwietnia 2020 r.)

Półfinał Konkursu odbędzie się w XVI Liceum Ogólnokształcącym w Szczecinie. Uczestnicy samodzielnie rozwiązują na tabletach test jednokrotnego wyboru sprawdzający ich wiedzę z filozofii i etyki. Osoby z najwyższą liczbą punktów przechodzą do Finału Konkursu, który ma miejsce tego samego dnia.

3. Finał Konkursu (24 kwietnia 2019 r.)

Finał Konkursu odbędzie się w XVI Liceum Ogólnokształcącym w Szczecinie. Finaliści odpowiadają przed Komisją Konkursu na trzy wylosowane pytania sprawdzające ich wiedzę z filozofii i etyki. Zwycięzcy Konkursu otrzymują tytuł Laureata XVI Wojewódzkiego Konkursu Filozoficznego oraz nagrody rzeczowe (książki, elektronika).

ZAKRES TREŚCIOWY KONKURSU

Program konkursu ściśle nawiązuje do podstawy programowej nauczania ogólnego MEN.

1. Czym zajmuje się filozofia?

- próby definicji filozofii;
- czy filozofia jest nauką?
- pytania filozoficzne;
- charakterystyka wybranych dyscyplin filozoficznych: epistemologia, ontologia, aksjologia, etyka, estetyka, filozofia przyrody, antropologia filozoficzna, historia filozofii i logika;
- co to znaczy, że zdanie jest prawdziwe? Pojęcie prawdy i fałszu.

2. Starożytność

Poniżej podajemy w nawiasach odsyłacze do tekstów (fragmentów klasyki filozoficznej) zawartych w książce *Od filozofów jońskich do Pascala* pod redakcją Barbary Markiewicz, które mogą pogłębić znajomość tematyki Konkursu.

- Pojęcie filozofii (5. *Filozofia, czyli badanie i kontemplacja tego, co najpiękniejsze*);
- znaczenie pojęcia arché u wybranych filozofów starożytnych: Tales z Miletu (woda), Anaksymander (apeiron), Anaksymenes (powietrze), Pitagoras (liczba jako opis świata), Heraklit (zmienność), Parmenides (Jedno/Byt), Demokryt (4. *Atomy i próżnia*);
- sofisci (7. *Siła słowa*): przedstawiciele i główne twierdzenia;
- filozofia Sokratesa: 9. *Wiem, że nic nie wiem*, 10. *Metoda Sokratesa*, 11. *Cnota jest mądrością*, metoda sokratejska (elenktyczna i majeutyeczna), moralizm, cnota (areté), intelektualizm etyczny;
- spór Sokratesa z sofistami;
- filozofia Platona: 13. *Ludzie w jaskini*, 14. *Idee – wieczny wzór wszechrzeczy*, 17. *Miłość idealna*, 18. *Ustrój duszy i państwa*, koncepcja jaskini, świat idei, wizja państwa platońskiego, koncepcja miłości jako drogi rozwoju człowieka, prawdziwa wiedza;
- filozofia Arystotelesa: 21. *Początek i cel wiedzy*, 26. *Prawda*, *O duszy*, 28. *Szczęście*, 29. *Dzielność etyczna*, materia i forma, potencjalność i akt, Pierwszy Poruszyciel, rodzaje dusz, eudajmonia, zasada złotego środka, koncepcja polis,
- różnice w filozofii Platona i Arystotelesa;
- starożytne poglądy na cnotę i szczęście: cynizm, hedonizm, stoicyzm (36. *Rozum w świecie i człowieku*), epikureizm (33. *Szczęście to przyjemność*, 39. *Prawo natury*);
- sceptycyzm starożytny: główni przedstawiciele i tezy.

3. Średniowiecze

- filozofia św. Augustyna: 47. *Chcę poznać Boga i duszę*, 48. *Iluminacja*, platonizm Augustyna, znaczenie Boga dla człowieka, koncepcja czasu, odpowiedź na tzw. „problem zła” (51. *Zło nie istnieje*);

- spór o uniwersalia: główni uczestnicy i tezy;
 - Anzelm z Canterbury: dowód ontologiczny na istnienie Boga;
 - filozofia św. Tomasza z Akwinu: 59. *Rozum i objawienie*, 61. *Dowody na istnienie Boga*, uzasadnienia (drogi) istnienia Boga, wiara i rozum, koncepcja teologii naturalnej i teologii moralnej;
 - filozofia Williama Ockhama: brzytwa Ockhama.
 - wyjaśnienie sformułowania: filozofia służebnicą teologii.
4. **Znajomość, rozumienie i stosowanie wybranych pojęć:** wolność i zniewolenie, wolna wola, godność, rozum, altruizm, egoizm, obiektywizm etyczny i subiektywizm etyczny, heroizm, egalitaryzm, elitaryzm, odpowiedzialność moralna, totalitaryzm, liberalizm, socjalizm, kapitalizm, ateizm, teizm, agnostycyzm.

PROPONOWANA LITERATURA

Uwaga: poniższa lista nie ma charakteru obowiązującego. Organizatorzy zachęcają do samodzielnych poszukiwań filozoficznych.

1. Barbara Markiewicz (red): *Filozofia dla szkoły średniej. Wybór tekstów*. Warszawa 1987. W szczególności teksty (numeracja w nawiasach podana za Barbarą Markiewicz):
 - (5) Wiem, że nic nie wiem. Z: Platon, *Obrona Sokratesa*.
 - (7) Cnota jest mądrością. Z: Ksenofont, *Wspomnienie o Sokratesie*.
 - (9) Ludzie w jaskini. Z: Platon, *Państwo* 1, VII.
 - (13) Miłość idealna. Z: Platon, *Uczta*.
 - (14) Ustrój duszy i państwa. Z: Platon, *Państwo* IV.
 - (22) Prawda. Z: Arystoteles, *Metafizyka* 0 (IX).
 - (24) Szczęście. Z: Arystoteles, *Etyka nikomachejska* I, 1-4, 6, 7.
 - (28) Szczęście to przyjemność. Z: Epikur, *List do Menoikeusa*.
 - (33) Spokój duszy. Z: wybrane pisma Epikteta, Marka Aureliusza i Seneki.
 - (34) Prawo natury. Z: Cynceron, *O prawach*, ks. 1.
2. Magdalena Środa: *Idee etyczne starożytności i średniowiecza*. Warszawa 1994.
3. Andrzej Kwiatek, Michał Worwąg: *Podróż po historii filozofii. Starożytność*. Warszawa 1997.
4. Władysław Tatarkiewicz: *Historia filozofii*. Warszawa (wiele wydań).
5. Peter Vardy, Paul Grosch: *Etyka*. Poznań 1995.
6. A. Popkin, R. Stoll: *Filozofia*. Poznań 1995.
7. Jostein Gaarder: *Świat Zofii*. Warszawa 1995.
8. Andrzej Sikora: *Spotkania z filozofią*. Warszawa 1983.
9. Kazimierz Ajdukiewicz: *Zagadnienia i kierunki filozofii*. Warszawa 1991.
10. Antoni Podsiad: *Słownik terminów i pojęć filozoficznych*. Warszawa 2000.
11. Bartosz Przybył, Jan Swianiewicz: *Edukacja filozoficzna. Myślenie krytyczne*. Kielce 2002.
12. Jacek Wojtysiak: *Pochwała ciekawości*. (podręcznik do liceum). Kraków 2003.

13. Adam Krokiewicz: *Zarys filozofii greckiej*. Warszawa 1971.
14. Paweł Kołodziński, Jakub Kapiszewski, *Etyka. Podręcznik dla szkół ponadpodstawowych*, Gdynia 2019.
15. Magdalena Gajewska, Krzysztof Sobczak, *Filozofia. Podręcznik do szkoły ponadpodstawowej*. Gdynia 2019.
16. Julian Baggini, Peter S. Fost, *Przybornik filozofa*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2010.
17. Julian Baggini, Peter S. Fost, *Przybornik etyka*, IW PAX, Warszawa 2010.
18. Jacek Hołówka, *Etyka w działaniu*, Wydawnictwo Prószyński i S-ka 2001.
19. Leszek Kołakowski, *O co nas pytają wielcy filozofowie. Trzy serie*, Wydawnictwo Znak, Warszawa 2008.
20. Diogenes Laertios, *Żywoty i poglądy słynnych filozofów* (różne wydania).
21. Thomas Nagel, *Co to wszystko znaczy?*, Wydawnictwo Aletheia, Warszawa 1997.

KARTA INFORMACYJNA UCZESTNIKA
XVI KONKURSU FILOZOFICZNEGO

Imię i nazwisko	
Imię ojca	
Data i miejsce urodzenia	
Klasa	
Adres i nazwa szkoły (z kodem i telefonem)	
Imię, nazwisko oraz adres e-mail nauczyciela prowadzącego	
Adres domowy uczestnika (z kodem, telefonem, e-mailem)	

XVI KONKURS FILOZOFICZNY

ETAP SZKOLNY

TEST

Informacje:

1. Odpowiedzi należy zapisać na arkuszu testowym, czytelnie, zgodnie z poleceniami. W wypadku pomyłki należy wyraźnie przekreślić błędną odpowiedź.
2. Do dnia 29.02.2020 r. należy przesłać rozwiązania zadań.

Życzymy powodzenia

Zespół Organizacyjny Konkursu

I CZĘŚĆ – starożytność

1. Przeczytaj, jak na pytanie: „Kim jest filozof?” odpowiedział Pitagoras, który według tradycji był twórcą terminu filozofia.

Wydaje mi się, iż życie ludzkie przypomina ów zjazd, który się odbywa z największą okazałością podczas uroczystych igrzysk całej Grecji.

Albowiem jak jedni ubiegają się tam o sławę i zaszczytny wieniec, innych zaś sprowadza chęć zarobku i zysku na kupnie lub sprzedaży, a są też tacy, i to chyba najbardziej szlachetni, którzy nie szukają ani poklasku, ani zysku, lecz przybyli po to, żeby zobaczyć i pilnie się przypatrzeć, co i w jaki sposób się tam odbywa, tak samo i my przyszedliśmy do tego życia, jak gdyby na jakiś uroczysty zjazd, jedni, by służyć sławie, inni pieniądzom, a rzadko zdarzają się tacy, co za nic mając wszystko, gorliwie dociekają istoty rzeczy:

tych nazywamy miłośnikami mądrości, to jest właśnie f i l o z o f a m i.

PITAGORAS (ok. 572-ok. 497 p.n.e.)

► Uzupełnij zdania.

a) Życie ludzkie przypomina uroczysty zjazd, ponieważ...

.....

.....

.....

b) Według Pitagorasa filozofem nie jest ten, który...

.....

.....

.....

c) Pitagoras filozofem nazywa tego, który...

.....

.....

.....

2. Uzupełnij tabelę.

Z CZEGO ZBUDOWANY JEST ŚWIAT ?

Tales	Anaksymander	Anaksymenes	Heraklit	Pitagoras	Demokryt

3. Przyporządkuj pytaniom filozoficznym dziedziny filozofii, na gruncie których one powstały.

PYTANIA	DZIAŁY FILOZOFII
Co to znaczy istnieć?	
Skąd czerpać szczęście?	
Czy istnieją tylko zdania prawdziwe?	
Czy piękno jest względne?	
Co jest zasadą bytu?	
Z czego zbudowany jest wszechświat?	
Jak stwierdzić, czy dzieło jest dziełem sztuki?	
Czy człowiek jest z natury dobry?	
Czy byt jest nieruchomy i nieznan?	

4. Postaw dwa pytania etyczne i trzy metafizyczne nie uwzględniając wcześniejszych przykładów:

PYTANIA ETYCZNE:

1)

2)

PYTANIA METAFIZYCZNE:

1)

2)

3)

5. Napisz, która z dziedzin filozofii wydaje Ci się najmniej interesująca. Uzasadnij swoją odpowiedź.

.....

.....

.....

.....

.....

6. Jako pierwszy zdroworozsądkowe uzasadnienie dotyczące istnienia podał Arystoteles (384-322 p.n.e.). Stwierdził on, że słowo „jest” (istnieje) ma dziesięć różnych znaczeń (kategorii). Jeśli „rzecz” można opisać za pomocą dziesięciu kategorii, to dla filozofa jest to dowód na to, że istnieje ona realnie.

DZIESIĘĆ KATEGORII „RZECZY”, KTÓRE ORZEKAJĄ O JEJ ISTNIENIU:

- 1) SUBSTANCJA (przedmiot) – drzewo
- 2) JAKOŚĆ (atrybut) – zielone
- 3) ILOŚĆ – wysokość 3,5 metra
- 4) STOSUNEK – większe od człowieka
- 5) MIEJSCE – las
- 6) CZAS – 150 lat
- 7) POŁOŻENIE (pozycja) – stanie
- 8) STAN – bycie liściastym
- 9) DZIAŁANIE – rzucanie cienia
- 10) DOZNANIE (to, co się z substancją dzieje) – bycie palonym, bycie ciętym.

► **Poniższe zdanie zapisz w kategoriach Arystotelesowskich:**

Wczoraj, przestraszony, Eugeniusz Pawelec (ważący 82 kilogramy i mierzący 184 centymetry) ubrany w czarny garnitur stojąc przy oknie, nerwowo obserwował płonący dom znajdujący się naprzeciwko jego mieszkania.

SUBSTANCJA	
JAKOŚĆ	
ILOŚĆ	
STOSUNEK	
MIEJSCE	
CZAS	

POŁOŻENIE	
STAN	
DZIAŁANIE	
DOZNANIE	

II CZĘŚĆ – średniowiecze

1. Święty Augustyn uważał, że zło jest tworem wolnej woli człowieka oddalającego się od jedynego dobra, jakim jest Bóg. Przeczytaj poniższy tekst.

Mówilem sobie: oto Bóg i oto, co stworzył Bóg. Dobry jest Bóg i bezwzględnie lepszy od wszystkiego, co stworzył. [...] Gdzież więc jest zło? Skąd i w jaki sposób do tego świata się wkradło? Jaki jest jego korzeń? Co jest jego nasieniem? A może zło w ogóle nie istnieje? [...] Bo przecież Bóg stworzył wszystkie rzeczy, a będąc dobry, stworzył je jako dobre. Będąc większym i najwyższym dobrem, stworzył te dobra mniejsze; lecz przecież wszystko – i Stwórca, i rzeczy stworzone – wszystko jest dobre. [...]

Stało się też dla mnie jasne, iż rzeczy, które ulegają zepsuciu, są dobre. Gdyby były najwyższymi dobrami, nie mogłyby ulec zepsuciu. Nie mogłyby się też zepsuć, gdyby w ogóle nie były dobre. Będąc najwyższymi dobrami, byłyby niezniszczalne; gdyby zaś zupełnie nie były dobrami, nie byłoby w nich niczego, co można by zepsuć. Zepsucie jest szkodą; a przecież nie byłoby szkodą; gdyby nie polegało na zmniejszeniu dobra. Albo więc zepsucie nie wyrządza żadnej szkody (co oczywiście jest stwierdzeniem niedorzecznym), albo (co jest oczywistą prawdą) wszelkie rzeczy, które ulegają zepsuciu, są pozbawione wszelkiego dobra w ogóle, przestaną istnieć. [...] Trzeba więc wyciągnąć wniosek, że jeśli zostaną pozbawione wszelkiego dobra, będą w ogóle niczym. Dopóki istnieją, są dobre. Wszystko więc, co istnieje, jest dobre. A owo zło, którego pochodzenie chciałem odkryć, nie jest substancją [czymś samo przez się istniejącym]. Gdyby bowiem było substancją, byłoby dobrem. Byłoby bowiem albo substancją niezniszczalną, czyli dobrem wysokiego rzędu, albo substancją niezniszczalną, która nie mogłaby ulec zepsuciu, gdyby nie było dobra. Pojąłem w sposób zupełnie jasny, że wszystko, co stworzyłeś jest dobre i że nie ma żadnych substancji, których byś nie stworzył. A ponieważ nie uczyniłeś wszystkich rzeczy równymi, jest tak, że każda poszczególna rzecz jest dobra, a wszystkie razem są bardzo dobre, gdyż ogół wszystkich rzeczy stworzyłeś, Boże nasz, jako bardzo dobry.

Święty Augustyn

► Wypisz pięć argumentów potwierdzających tezę św. Augustyna „Zło nie istnieje”.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► Napisz dlaczego:

CZŁOWIEK JEST DOBRY	CZŁOWIEK JEST ZŁY

III CZĘŚĆ – logika

1. Angielski filozof Bertrand Russel (1872-1970) rozważał problem indukcji. Uważał on, że wszyscy jesteśmy przekonani, że słońce jutro wzejdzie, chociaż nikt nie wie, co może zdarzyć się jutro. Przecież jutro nie nadeszło.

Ludzie są przekonani – zdaniem Russela - ,że jutro wzejdzie słońce, ponieważ zawsze wschodziło w przeszłości. Innymi słowy, wszyscy jesteśmy przekonani, że przyszłość będzie podobna do przeszłości.

Skąd jednak możemy mieć pewność, że przyszłość będzie podobna do przeszłości? Russel porównuje nasze ufne przewidywania dotyczące wschodu słońca z ufnym przekonaniem kurczęcia, że farmer nigdy nie przestanie go karmić. Pewnego dnia farmer podejmuje jednak decyzję, że zje kurcze na obiad, co dowodzi, że wiara kurczęcia w dobroć farmera była źle ulokowana. Przyszłość kurczęcia nie była podobna do jego przeszłości.

Podobnie, nasza wiara, że przyszłość będzie podobna do przeszłości, również może być, biorąc pod uwagę wszystko co wiemy, źle ulokowana.

► **Napisz swój przykład dotyczący zawodności indukcyjnej. Poddaj go analizie uzasadniając fałszywość wnioskowania.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Uzupełnij sylogizmy:

A)

1. Niektóre zwierzęta są jeleniami.
2. Niektóre zwierzęta są mięsożerne.
3. Zatem.....

B)

1. Wszystkie psy są ssakami.
2. Wszystkie mopsy są psami.
3. Zatem.....

C)

1. Niektórzy kłamcy są Polakami.
2. Żaden kłamca nie jest solidnym człowiekiem.
3. Zatem.....

► **Napisz, które sylogizmy są sprzeczne.....**

KONIEC TESTU